

Ärende Byggnads verkshöjd

Sökande D

Givet 15.11.2016

Sammanfattning

Frågan gäller en byggnads verksnivå. Upphovsrättsrådet anser att byggnaden uppvisar tillräcklig originalitet och utgör således ett verk i upphovsrättslig mening.

BEGÄRAN OM UTLÅTANDE

1. Sökanden anhåller om upphovsrättsrådets utlåtande beträffande det arkitektoniska verk som framgår av de ritningar och illustrationer, som bifogats till begäran om utlåtande.
2. Sökanden frågar om verket uppnår tillräcklig verksnivå för att omfattas av bestämmelserna i upphovsrättslagen? Eftersom sökanden är yrkesverksam arkitekt är det också en generell och principiellt viktig fråga för honom.
3. I detta ärende finns det ingen egentlig motpart.

UPPHOVSRÄTTSRÅDETS UTLÅTANDE

4. Enligt upphovsrättslagens (URL, 404/1961) 55 § ger upphovsrättsrådet utlåtanden i ärenden som gäller tillämpningen av URL. Utlåtandena är inte bindande.
5. Enligt URL 1 § har den person som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk upphovsrätt till verket, vare sig det utgör en skönlitterär eller beskrivande framställning i skrift eller tal, ett musikaliskt eller sceniskt verk eller ett filmverk, ett fotografiskt verk eller något annat bildkonstverk, ett alster av byggnadskonst, konsthantverk eller konstindustri eller har kommit till uttryck på något annat sätt. Förteckningen i 1 § är inte uttömmande.

6. URL 2 § gäller upphovsmannens ekonomiska rättigheter. Upphovsrätten omfattar, med vissa inskränkningar, uteslutande rätt att förfoga över verket genom att framställa exemplar av det och genom att göra det tillgängligt för allmänheten, i ursprungligt eller ändrat skick, i översättning eller bearbetning, i annan litteratur- eller konst eller i annan teknik.
7. Enligt URL 25 e § får byggnader och bruksföremål utan upphovsmannens samtycke ändras av ägaren, om tekniska skäl eller ändamålsenlighetssynpunkter kräver det.
8. För att ett verk skall skyddas av upphovsrätten måste det uppnå s.k. verkshöjd, vilket innebär att verket skall vara ett resultat av självständigt och egenartat skapande arbete. Det finns inga andra krav för skyddet. T.ex. verkets litterära eller konstnärliga kvalitet spelar ingen roll, och inte heller den arbetsmängd eller det kunskapsmått som behövdes för att skapa verket.
9. Bedömningen av verkshöjden sker alltid från fall till fall. Vanligtvis är verkshöjdskravet uppfyllt då det bedöms att ingen annan skulle ha skapat ett identiskt verk (s.k. dubbelskapandekriteriet). Arbetets konstnärliga kvalitet, tillverkningsmetod, upphovsmannens höga yrkeskunskap och mängden arbete är betydelselösa vid bedömningen av verkshöjden.
10. Enligt EU-domstolens avgörande C-5/08 (Infopaq) kan ett utdrag om elva ord från ett skyddat verk vara upphovsrättsligt skyddat om det är originellt på så sätt att det ger uttryck för upphovsmannens egen intellektuella skapelse. I målet C-145/10 (Painer) fann EU-domstolen att ett porträttfotografi kan åtnjuta upphovsrättsligt skydd om fotografiet är upphovsmannens intellektuella skapelse som avspeglar hans eller hennes personlighet och som kommer till uttryck genom att upphovsmannen gjort fria och kreativa val i samband med skapandet av fotografiet.
11. Högsta domstolen har behandlat upphovsrätt i byggnader och byggnadsritningar i fallen HD 1989: 149 och HD 1988:4.
12. Upphovsrättsrådet har behandlat verkshöjden och upphovsrätt till byggnader och byggnadsritningar i flera utlåtanden (se t.ex. utlåtandena TN 1986:9, TN 1996:4, TN 1997:20, TN 2002:5, TN 2006:20, TN 2007:8, TN 2008:6, TN 2009:14, TN 2010:10, TN 2012:8, TN 2014:6 och TN 2014:10). Så tidigt som i utlåtande 1986:9 gällande WIPOs memorandum om byggnadsskydd konstaterades, att både byggnader och byggnadsritningar kan åtnjuta upphovsrättsligt skydd om bägge är tillräckligt självständiga och egenartade. Vidare, upphovsrättsrådet ville betona upphovsmannens roll i samma utlåtande.

13. De bifogade, detaljerade och noggrant utformade ritningarna beskriver en nybyggnad som består av tre flyglar och innehåller tio småbostäder för utvecklingsstörda. Småbostäderna utgör tillsammans med den befintliga byggnaden en byliknande helhet där den ursprungliga gamla bygganden utgör en naturlig medelpunkt på tomten. Upphovsrättsrådet anser att byggnaden i fråga avspeglar i tillräcklig mån arkitektens personlighet och den kommer till uttryck genom att upphovsmannen gjort fria och kreativa val vid skapandet av byggnaden som illustreras i byggnadsritningarna.
14. Upphovsrättsrådet anser att utlåtandebegärens föremål är beträffande sina arkitektoniska element och som helhet så självständigt och originellt att det uppnår den s.k. verkshöjden. Upphovsrättsrådet anser att byggnaden åtnjuter upphovsrättsligt skydd som ett alster av byggnadskonst enligt upphovsrättslagens 1 §. Emellertid får byggnader utan upphovsmannens samtycke ändras av ägaren enligt URL 25 e §, om tekniska skäl eller ändamålsenlighetsynpunkter kräver det.

Ordförande

Marcus Norrgård

Sekreterare

Perttu Virtanen

Utlåtandet har behandlats i upphovsrättsrådets plenum. I mötet deltog Marcus Norrgård (ordförande), Taina Pihljarinne, Olli Pitkänen, Maria Reh binder, Anne Salomaa, Satu Kangas, Marja Heikkilä-Kauppinen, Tuula Hämäläinen, Anniina Dahlström, Martti Kivistö, Jussi Mäkinen, ja Antti Kotilainen.